

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Casvum Conscientiæ

Continens Praxim exactissimam De Censvris Ecclesiasticis, Aliisque Poenis, & Canonicis impedimentis, in Septem Libros distributus ...

Sayer, Gregory

Venetiis, 1627

xxxi. De excommunicationibus Summo Pontifici reseruatis in Extrauagantibus recentioribus, necdum iuri insertis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13883

præ. Ludouico Gomez. quæst. 1. in princip. de iur. pos. fel. ubi ait Rotam in multis causis ita decidisse. Et huic Cōstitutioni similis est alia Extrauagans Martini V. in Concilio Constantiensi; necnon alia Pij V. quæ incipit, *Cum priuilegiis. Et ut Simoniacæ prauitatis*, quæ est Constitutio V. eiusdem in ordine, ubi hanc Pauli II. Constitutionem inuoluntabiliter obseruari mandat, & delinquentes tam in sacerdotum ordinum receptione, vel collatione, quam in beneficiorum assignatione alijs penis afficit; Alia ad hanc rem pertinentia apud Conc. Trid. sess. 24. de reform. cap. 14. legi possunt.

8. Quarta excommunicatio habetur in Extrauag. Martini V. sub Rubrica, de regularib. quæ incipit. *Viam ambitiosam*, ubi excommunicat cum reservatione omnes fratres Mendicantes, sine speciali Papa licentia transeuntes ad ordines, & Monasteria non Mendicantium, ut ibi sint fratres, excepto ordine Cartusianorum; & etiam admittentes eos.

9. Canonis huius materia est ambitiosus transitus de Religione ad Religionem; Et quoad personas est particularis, ligat enim solos Fratres Mendicantes ex vna parte, & Monachos alios, exceptis Cartusianis ex parte recipientium. Quoad actiones continet duas, recipi, & recipere, & tam recipi, quam recipientes sine speciali licentia Papæ sunt excommunicati, nec sufficit licentia generalis Papæ, ut patet ex textu, & docent Angel. verbo, excommunicatio, casu 33. Anton. 3. par. tit. 25. cap. 71. Syluest. verbo, excommunicatio, casu 45. Tabiena, verbo, excommunicatio, casu 11. Caiet. verbo, excommunicatio, c. 74. Nauar. in Manual. c. 27. n. 106. §. 2. & Sebastianus Medices, par. 2. Summa, in q. 78. num. 124.

10. Quinta excommunicatio habetur in Extrauag. Sixti III. sub Rubrica, De Reliquis, & venerat. Sanct. quæ incipit; *Grave nimis*, ubi excommunicantur omnes, qui ausi fuerint in sermonibus ad populum, vel alias quolibet modo affirmare, quod tenentes gloriosam Virginem Mariam esse sine peccato originali conceptam, peccent mortaliter, vel esse hereticos: Et similiter, qui idem asseruerint de tenentibus contrariam opinionem, nempe, quod sit in originali peccato concepta; cum nondum, inquit, sit a Romana Ecclesia, & Apostolica Sede decisum. Quam etiam Constitutionem obseruandam præcipit Concil. Trident. in sessione quinta, in Decreto de peccato originali, §. vlt. Hanc etiam Constitutionem Pius V. in Extrauag. quæ incipit *Super Speculam*, quæ est 119. in ordine, innotauit, confirmauit, & approbauit.

11. Canonis huius materia est sacrilegia, seu præcepta affirmatio cuiusdam ambigui in doctrina Christiana circa conceptionem Beate Virginis; Et quoad personas in utroque casu est vniuersalis; Quoad actiones vero, in utroque casu actio est, præsumptiosa asserio vnius, vel alterius partis, unde, qui sine præsumptione, de simplici corde vnam, aut alteram partem assereret, hanc excommunicationem non incurreret, ut Caiet. verbo, excommunicatio, cap. 78. Nauar. in Manual. c. 27. nu. 107. §. vigesima quarta, & Sebastianus Medices par. 2. summa, in q. 78. nu. 209. testantur; Qui vero eam incurrunt, non nisi à Romano Pontifice, excepto mortis articulo possunt absolui.

12. Sexta excommunicatio est in Extrauag. Bonifacii Papæ VIII. sub Rubrica, de sentent. excommu. quæ incipit; *Excommunicamus*, ubi excommunicat omnes facientes promissionem, vel pactum temporaliū pro aliqua gratia, vel iustitia obtinenda in Curia Romana, & contra dantes, & recipientes aliquid paruum, aut magnum ex pacto, aut promissione seculari, vel manifesta facta etiam sub generalibus verbis, & Papa referuat absolute. Et quamuis Paludan. 4. distinct. 18. quæstio. 3. post artic. 3. §. sequitur de casibus, in fine, & Angelica, in verbo, excommunicatio, 7. casu 25. & Syluest. in verbo, excommunicatio, 7. num. 82. Excommunicatione 46. dicant reuocatum fuisse per Clementem V. quod etiam docuerunt Ioann. Calderin. & Ioann. de Lignano ibidem, necnon Nauar. in Manual. cap. 27. numero 106. §. vigesima tertia, & in Comment. Extrauag. Gregorij XIII. quæ incipit. *Ab ipso*. Nunc tamen renouata est Constitutio hæc cum omnibus suis penis, & censuris, &

etiam extenta audentes qualescunque horum factorum, quæ prædiximus, & auxiliantes, consiliantes, vel fauentes à Gregorio Papa Decimotertio, anno Domini 1574. die octaua Nouembris per Extrauagantem, *Ab ipso Pontificatus nostri principio*, & est 28. Constitutio eiusdem in ordine, quæ ad longum explicat Nauarrus in Commentario de datis, & promissis, & obtinenda, Quæ Gregorij XIII. Constitutio habet in Summa, excommunicationem incurrere eos, qui promissis, vel gratia obtinenda apud Sedem Apostolicam, promittunt, dant, vel accipiunt aliquid; immo, & scientes non reuelantes intra triduum; quin etiam videntes sic obtentis, & auxilium, consilium, vel fauorem in id præstantes, nec ab alio, quàm à Papa possunt absolui, & omnia obtenta esse inualida, & omnes perdere ipso iure sua beneficia, & officia, & infames ac inhabiles ad ea, & quilibet alia fieri. De cuius intellectu legendus est Nauarrus ubi supra.

14. Septima excommunicatio habetur in Extrauag. Sixti III. sub Rubrica, de peniten. & remission. quæ incipit. *Et si Dominici ubi excommunicantur cum reservatione*, qui ex privilegio Papæ Sixti III. absoluntur ab aliquo istorum quinque votorum, scilicet, peregrinationis in Hierusalem, & Romanam, & Compostellam, Religionis, & Castitatis, nisi in dictis confessionibus fiat mentio illorum de certa scientia, cum derogatione illius Extrauagantis. Quæ Extrauagans hodie, ut notat Nauar. in Manual. cap. 27. num. 105. §. Decima octaua, nullius roboris esse videtur, cum ea confessionalia iam deserint, sed solum inde habetur, quod dispensatio quinque votorum in ea contentorum referuat Papæ, ad quod nullus textus ante hunc in libris iuris Pontificij habebatur, ut ait ibi Nauarrus, quod verò in eadem Extrauag. habetur, absolventes à casibus in Bulla Cœnæ contentis, excommunicationem etiam à solo Papa absoluendam incurrere, quamuis verum erat tempore Sixti III. nunc tamen falsum est, ut cap. 25. in Clausula tertie expositione à nobis latius expositum est, & secundum hæc intelligenda sunt, quæ docet Sebastianus Medices in summa peccatorum, cap. 14. qu. 78. num. 4.

Præter has autem excommunicationes inueniuntur multæ alie, quales sunt multæ, quæ dicuntur Ioannis XXII. & aliorum Summorum Pontificum, quæ non possunt esse vntium consensu firmata, ex quo ut ignota, aut incerta fuerunt, aut sunt, & potius particularis sunt, & Religiosis per modum privilegij, ex aliquibus causis olim concessæ quæ nunc quodammodo cessare videntur, quæ legi possunt apud S. Anton. 3. par. tit. 25. cap. 70. Angel. verbo, excommunicatio, 5. in fine, Syluest. verbo, excomm. 7. in fin. Tabienam, verbo, excommunicatio, 7. Caiet. verbo, excommunicatio, 7. Caiet. verbo, excommunicatio, post cap. 81. Martin. Ledesin. 2. 4. quæst. 26. artic. 2. pag. 358. & Nauar. in Man. c. 27. num. 108. & deinceps ad finem, & Alphonsum Viualdum in suo Candelabro aureo, par. 1. tract. de excommunicatione, num. 129 & Cosinum Philiacum lib. 3. de officio Sacerdotis, cap. 30.

De Excommunicationibus Summo Pontifici referuatis in Extrauagantibus recentioribus nec dum iuri infertis. Cap. XXXI.

S Y M M A R I V M.

1. *Ministri quicumque Camera Apostolicæ rationem administrationis fideliter non reddentes, excommunicantur, & a solo Papa absoluntur.*
2. *Papatum ambientes, eiusque causa Simoniacæ committentes excommunicationem incurrunt, & a solo Papa possunt absolui.*
3. *Promissiones, stipulationes, aut pacta, quæ vulgo [Scömesse] dicuntur.*

- dicuntur, aut aliquam alium cōtractum ſupra vita, aut morte, aut ſuper futura creatione Summi Pontificis; excommunicationem Papalem incurunt.
- 4 Duellum committentes, aut locum ad id concedentes, excommunicati ſunt, eorumque abſolutio Papa reſerua- ta eſt.
- 5 Eccleſias parochiales habentes, quarum prouiſio ad Papa diſpoſitionem pertinet, non adimplentes iuramenta fi- deiuſſoria, ſi episcopis inferiores ſint, excommunicationem Papam reſeruatam incurunt.
- 6 Eccleſias, aut beneficia Eccleſiaſtica per confidentiam ac- cipientes, vel retinentes, excommunicati ſunt, & a ſolo Pontifice poſſunt abſolui.
- 7 Inquiſitorem, aut aliquem Inquiſitionis miniſtrum ver- berans, occidens, aut quouis modo perturbans, excom- municationem incurrit, a qua non niſi a Papa abſolui poteſt.
- 8 Pœnitentiaria officiales eis interdicta expedientes, aut con- cedentes, excommunicati ſunt, & a ſolo Papa abſol- uendi.
- 9 Moniales abſque licentia ex cauſa incendiij, aut infirmi- tatis, lepræ, aut epidimie concedenda, de clauſura exeun- tes, excommunicationem Papam reſeruatam incurunt.
- 10 Mulieres cuiuſcuſque gradus, & dignitatis clauſtra Monialium, & Monachorum virtute Apoſtolicarum facultatum ingredientes in excommunicationem Papa- lem incidunt.
- 11 Mulieres ingredientes clauſtra Monialium, & Mon- achorum ſine licentia, & prætextu facultatum Apoſto- licarum, an excommunicatæ ſint.
- 12 Abbates, & Abbatiffæ, & Conuentum ſuperiores in Mo- naſteria, & domus ſuas ſub prætextu facultatum Apo- ſtolicarum mulieres ingredi facientes, vel permittentes excommunicationem incurunt.
- 13 Prælati Regulares, aut Episcopis, quibus conceſſa eſt facul- tas ex officio ingrediendi monaſteria Monialium, quibus in caſibus ea vti poſſint.
- 14 Inferiores Episcopis, ex priuilegio, aut cōſuetudine aliquid ex fructibus primi, vel vltioris anni beneficij vacan- tis accipientes, in excommunicationem Papam reſerua- tam incidunt.
- 15 Iudicem caſuum, & gratiarum cum indulgentijs populo proponentes, ita vt cuiuſcuſque eas accipienti certa ſoluta pecunia licitum ſit eligere Sacerdotem, & ab eo abſolui, ſi inferiores episcopis ſint, excommunicationem Papa- lem incurunt.
- 16 Bannitum, vel homicidam ad Ciuitatem Romanam reuo- cantes excommunicati ſunt, & a ſolo Papa abſolui poſ- ſunt.
- 17 Bannitos, aut homicidas in terris ſuis admittentes, poſt Sixti V. nouam Conſtitutionem, excommunicationem non incurunt.
- 18 Chriſtianos habitantes in terris occupatis a Turcis capien- tes in ſeruos, & eos cum bonis ſuis relinquere nolentes, excommunicati ſunt, & a ſolo Papa abſoluedi.
- 19 Iurare facientes illicita, aut impoſſibilia, aut Eccleſiaſtica libertati, aut Concilij Tridentini decretis contraria, ſi e- piscopis inferiores ſint, excommunicationem Papalem in- currunt.
- 20 Iuramentum illicitum ad ſui obſeruationem non obligat.
- 21 Duellum committentes huiuſmodi Summorum Pontificum Bullis, ac etiam Concilij Tridentini decretis, excommu- nicationem incurunt, a qua non niſi a Papa poterunt abſolui.
- 22 Bulla Clementis Papæ VIII. contra pugnantes in duello edita quas perſonas comprehendit,
- 23 Scripta; ſeu Maniſteſta ad duellum prouocantia in Bulla Clementis VIII. contra duellantes edita, quanam pro- hibita cenſentur.
- 24 Duellum committentes, ſi in ipſo conſiſtu obierint Eccle- ſiaſtica ſepultura priuantur; Ciuitates autem & loca, in quibus duellum permittitur, interdicto ſubiiciuntur.
- 25 Duellum tam priuatum, quam publicum & animæ, et cor- pori noxiuſ eſt, & a diabolo introductum, & inuen- tum.
- 26 Montium pietatis, & aliorum locorum piorum bona, cen- ſus, aut iuriſdictiones occupantes, quacunque dignitate præfulgeant, excommunicati ſunt, & a ſolo Papa non niſi poſt reſtitutionem abſoluedi.
- 1 Prima Excommunicatio habetur in Extrauagan. Pauli Papæ III. que incipit, *Cum ſicut accepimus*, nonnulli, & eſt 46. in ordine euſdem, vbi [Miniſtros quoscuſque Re- uerendæ Camere Apoſtolicæ rationem adminiſtrationis fideliter, & integre, ſub quibuscunque prætextibus, & co- loribus non reddentes excommunicatione maiori excom- munitat, à qua niſi per Romanum Pontificem pro tem- pore exiſtente, niſi in mortis articulo, abſolui nequeant.] Contrafacientes præter excommunicationis penam, etiam perituri, & falſi, necnon decupli cuiuſlibet partite crediti cameræ omiſſe, ſeu non ſoluit iremiſſibiliter exigende, & dictæ Camere applicanda, necnon aliàs ad Summi Pon- tificis arbitrium penas ipſo facto incurunt. De reuſione au- tem & reditu huiuſmodi cōputorum intereſſe Came- ræ Apoſtolicæ tangentur, extat Bulla Pij Papæ IV. que in- cipit, *Romanum decet*, & eſt 158. in ordine euſdem, vbi etiã Bullam prædictam Pauli III. Confirmat, & innouat.
- 2 Secunda excommunicatio habetur in Bulla Pauli Papæ IV. incipiente, *Cum ſecundum Apoſtolum*, edita 1558. deci- cimodeſimo Kalend. Ianuarij, & eſt conſtitutio 38. euſdem in ordine. In qua omnes, & ſinguli tam Clerici, quam lai- ci vtriuſque ſexus, cuiuſcuſque dignitatis, honoris, aucto- ritatis ſint, qui Papatum ambiunt, euſque cauſa Simoniam committunt, aut viuente Summo Pontifice per ſe, vel alios, inconfulto eodem Pōſtice, verbis ſcriptis, aut nuncijs cum aliquo de futuro Pontifice eligendo tractant, aut tentant, ipſo iure, & facto, abſque alia deſuper ferenda ſententia excommunicati maiori excommunicatione, & maledi- ctione æterna damnati ſunt, & ab excoicatione, & maledi- ctione huiuſmodi per alium, quam per Summum Pontifi- cem pro tempore exiſtente, præterquam in mortis arti- culo abſolui non poſſunt.] Incurrunt inſuper reſpectiue cri- men Simoniacę hereticoſ, & læſe Maieſtatis in primo ca- pite; ac priuationem omnis etiam Episcopalis, Archiepi- ſcopalis, & Patriarchalis, ac cuiuſvis alterius maioris, vel minoris dignitatis, ac Cardinalatus honoris, necnon Du- calis, Regalis, Reginalis, & Imperialis auctoritatis, & ex- cellentię, & omnium, ac ſingularum Eccleſiarum, ac officio- rum, prout latius in prædicta Bulla habetur.
- 3 Similem Bullam edidit Gregorius Papæ XIV. que inci- pit, *Li Maluaggi*, anno 1590. Martij 20. in qua [omnes cui- uſcuſque gradus, ſtatus, dignitatis tam ſecularis, (etiamſi Ducali, Regia, vel Imperiali, aut alia quauis mundana, dignitate præfulgeant) quam Eccleſiaſticę, (etiamſi Epi- ſcopi, Archiepiſcopi, Primates, Patriarche, vel Cardi- nales ſint) ſub excommunicationis pœna ipſo facto in- curranda prohibet, ne promiſſiones, ſtipulationes, con- uentiones, aut pacta (que vulgo *Scammelle* dicuntur) aut contractum aliquem nominatum, aut innominatum fa- ciunt ſuper vita, aut morte, aut ſuper futura creatione Summi Pontificis, viuente ipſomet Summo Pontifice, aut vacante Sede Apoſtolica. Quam etiam ſententiam in- currunt permittentes huiuſmodi tacite, vel expreſſe fieri in terris, ciuitatibus, locis & dominijs eorum, aut conſiliu, auxilium, aut fauorem in prædictis dantes, à qua non niſi à Summo Pontifice pro tempore exiſtente, exceptio mortis articulo, abſolui poſſunt.] Plura de materia electionis Sum- mi Pontificis legi poſſunt in Bulla Iulij Papæ II. incip. *Cum tam diuino*, que eſt ſecunda euſdem in ordine. & in Bol-
la

la Pij IV. incipit. *In eligendis*, quæ est 81. eiusdem in ordine, in quibus latius de hac re agitur.

3 *Tertia* excommunicatio habetur in Extrauag. Pij Papæ IV. quæ incipit, *Es que*. & Constitutio 25. eiusdem in ordine, [vbi excommunicantur cum reservatione omnes cuiuscunque status & dignitatis tam Ecclesiasticæ, quam mûdane (exceptis Imperatore ac Regibus) in duello pugnares, aut aliquos ad id tentantes, & prouocantes, aut locum seu campum ad pugnandum dantes, seu concedentes, ac in illo assistentes, & interefferentes, ac certantes, comitantes, & comitatum præstantes, necnon consulentes, ac adhaerentes, & fautores, necnon chartas duelli subscribentes, aut affigentes seu publicantes, seu de illo se intromittentes.]

Similes Constitutiones antea fecerunt Iulius Papa I. ut patet in Extrauag. 9. eiusdem in ordine, quæ incipit, *Regis pacifici*, & Leo Papa X. in Extrauag. 29. eiusdem in ordine, quæ incipit, *Quam Deo*. & Clemens Papa VII. in Extrauag. 11. eiusdem in ordine, quæ incipit, *Consuevit*. & Iulius Papa III. in Extrauag. 56. eiusdem in ordine, quæ incipit, *Cum sicut accepimus*. & postea eadem seu similem Constitutionem habes in Concil. Tridentino sess. 25. de reform. cap. 19. & in Extrauag. 82. Gregorij Papæ XIII. quæ incipit, *Ad tollendum* cuius meminit Nauar. in Manual. ca. 27. num. 150. §. Quinquagesima nona. vbi Concilium Tridentinum etiam Imperatores, & Reges penam excommunicationis incurtere statuit, si in prædictis delinquant; Reservatio autem in sola Extrauaganti Pij Papæ IV. habetur vnde Imperatores, & Reges quamuis per Concilium Tridentinum excommunicentur, censura tamen quoad eos non est ibi Sedi Apostolicæ reservata. Sed de hac re plenius agemus infra in excommunicatione Clemētis Papæ VIII. in qua hæc Bullæ omnes renouantur, & ad alias personas, & actiones extenduntur.

5 *Quarta* excommunicatio habetur in Extrauag. Pij Papæ IV. quæ incipit, *Inter multiplices curas*, quibus ex pastoralis officij debito, & est Constitutio 87. eiusdem in ordine, [vbi omnes inferiores Episcopis prouisi de parochialibus Ecclesijs, seu earum perpetuis vicarijs, & alijs beneficijs Ecclesiasticis curam animarum habentibus, per obitum vacantibus, ad Papæ prouisionem & dispositionem spectantibus, & eadem a Papæ præstito iuramento, & obligatione de eisdem beneficijs infra certum tempus personaliter deseruiendis, obtinentibus, non adimplentes iuramenta fidei iurata; Necnon illi, in quorum fauorem beneficia prædicta resignant, & dimittant; Et etiam illi qui ad id auxilium, consilium, vel fauorem directè, vel indirectè scienter præstant, excommunicationem incurrunt, a qua non nisi per Romanum Pontificem, excepto mortis articulo, absolui possunt.]

6 *Quinta* excommunicatio continetur in Extrauag. Pij Papæ IV. quæ incipit, *Romanum Pontificem*, & est Constitutio 109. eiusdem, & in Extrauag. Pij Papæ V. quæ incipit, *Intolerabilis*, quæ est Constitutio 87. eiusdem, vbi omnes (Coramalijs. & Prælati huiusmodi exceptis) accipientes aperte, ac occulte, vel retinentes Ecclesias, & beneficia Ecclesiastica quacunque in confidentiam, excommunicantur, & a Summo Pontifice tantum absoluantur. De qua re legendus est Nau. in Man. cap. 23. nu. 109. & deinceps, vbi hanc Pij V. Bullam explicat.

7 *Sexta* excommunicatio habetur in Extrauag. Pij V. incipiente, *Si de protegendis*, & est 83. eiusdem in ordine, in qua excommunicantur omnes, cuiuscunque dignitatis, & gradus sint, qui aliquem ex Inquisitoribus, Aduocatis, Procuratoribus, Notarijs, alijsue Ministris prædicti officij, vel Episcoporum id munus in sua diocesi, aut provincia obeditum, seu accusatorem denunciatorum aut testem in causa fidei quomodocunque productum, vel euocatum occiderit verberauerit, deiecerit, seu perterrefecerit, quæ Ecclesias, & alias res sue publicas, seu priuatas officij aut ministerij expugnaverit, intulerit, incenderit, expilauerit, aut libros, literas, auctoritates, exemplaria, regesta, protocolla, exempla, scripturas, aliaue instrumenta sua publica, seu priuata vbiunque posita combusserit, diripuerit, seu intuerterit, seu ex incendio, & direptione, aut alio quocunque modo illa exportauerit, seu qui in conflagratione, ex-

pugnatione, aut direptione etiam inermis, siue capiendi, siue comburendi, siue supprimendi causa fuerit, siue res aut personas seruari, defendere prohibuerit, quæue carcerem, aut aliam custodiam, seu publicam, seu priuatam effregit, vinculum extraxerit, seu emisit, capiendum prohibuerit captiue eripuerit, receperit, occultauerit, seu facultatem effugiendi dederit, seu iusserit id fieri, qui cætum, concursuue fecerit, siue vt aliquid prædictorum fieret, omnes acconuocauerit siue aliàs auxilium, consilium, aut fauore publicè, vel occultè in quolibet prædictorum scienter præstituerit, licet nemo occisus, nemo verberatus, nemo extractus, emissus, vel ereptus: nihil expugnatum, nihil effractum, succisum, direptum, &c. nullum denique damnum re ipsa sit secutum. a qua censura, non nisi a Romano Pontifice absolui possunt.] Præter hanc penam alias etiam incurrunt; nam & rei sunt læsæ maiestatis, priuantur dominio honorum suorum, filij eorum perpetuo sunt infames, & huiusmodi, vt ex dicta constitutione colligitur.

8 *Septima* excommunicatio habetur in Extrauag. Pij Papæ V. quæ incipit, *In omnibus rebus*. & est Constitutio 85. eiusdem. *Somnes vero* [vbi excommunicantur officiales Sacræ Penitentiarie, expedites, aut concedentes in facta Penitentia tollendâ eis per Bullam præfatam, aut accipientes aliquid etiam a sponte dantibus, aut aliàs pro expeditionis celeritate, aut alio extraordinario labore, & absolutionem ab alio quam a Romano Pontifice (excepto mortis articulo) obtinere nequeunt.]

9 *Octava* excommunicatio est in Extrauag. Pij Papæ V. quæ incipit, *Decoris*. & est centesima constitutio eiusdem, [vbi excommunicantur Moniales quorumcunque ordinum, etiam a Regali, vel Illustri prosapia ortæ, exeuntes de clausura, quacunque occasione, & prætextu, absque licentia ex causa magni incendij, aut infirmitatis lepræ, aut epidimie tantummodo concedenda; Quam etiam sententiâ incurrunt eas concomitantes, aut receptantes laicæ, vel Ecclesiasticæ personæ quæcunque siue consanguineæ fuerint, siue non; Ac etiam superiores aliter exeundi licentiam concedentes, nec ab alio quam a Summo Pontifice (excepto mortis articulo) absolui valeant.]

10 *Nonâ* excommunicatio habetur in Extrauag. Pij Papæ V. quæ incipit, *Regularium*, & est 22. Constitutio eiusdem, [vbi excommunicat cum reservatione, omnes mulieres cuiuscunque status, gradus, ordinis, conditionis, etiam si comitiæ, Marchionissæ, vel Ducissæ sint, ingredientes Claustra Monialium, & Monachorum, virtute facultatum Apostolicarum, quas reuocat; Prælatos vero, & Monachos eas introducentes, vel admittere præsumentes a Diuini suspendit, & officijs, quæ in præsentia obtinent, priuat, & inhabiles in posterum ad illa, & alia omnia reddit.]

11 *Circa* quam Constitutionem Nauar. in Manual. cap. 27. nu. 150. §. Sexagesima prima, notat, Quod licet solum ingredientes Monasteria prædicta, vigore huiusmodi facultatum Apostolicarum excommunicati sint per Extrauag. prædictam, ait tamen Pium V. declarasse mentem suam fuisse includendi etiam ingredientes sine licentia. At certè vt rectè notat Cosmus Philarchus lib. 3. de officio Sacerd. c. 30. casu 31. in fine Bullæ non solum ipsius Pij Papæ V. sed etiam Gregorij XIII. quam statim referam, non loquitur nisi de ingredientibus sub prætextu licentiæ; & penæ non sunt vltra proprios casus extendendæ. arg. cap. odia, de regul. lib. 6.

Similem Constitutionem edidit postea Gregorius Papa XIII. Anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo quinto Idibus Iunij, Pontificatus sui anno quarto, vt habetur in Extrauag. quæ incipit, *Vbi gratis*. & est 36. Constitutio eiusdem [vbi reuocat omnes facultates ingrediendi Monasteria, & loca Monialium, & virorum cuiuscunque ordinis, concessas quibuscunque personis, etiam ad Imperatorum, Regum, Reginarum, aliorumque Principum contemplationem, vel supplicationem. Eisdem inhibendo sub excommunicationis penâ ipso facto incurrèda, super qua a nemine nisi Romano Pontifice (præterquâ in mortis articulo) absolutionis beneficium impertiri possit, ne ipsarum licentiarum prætextu, Monasteria huiusmodi quouis modo ingredi audeant. Abbatissis vero, nec non Abbatibus

Conu-

Contentibus, ac alijs Monafteriorum utriusque ſexus ſuperioribus, & perſonis quocunque nomine vocetur diſtinctè præcipit ſub eadem excommunicationis pœna, nec nõ priuationis dignitatum, beneficiorum, & officiorum ſuorum ac inhabilitatis ad illa, & alia in poſterum obtinenda, ne in Monafteria, Domos, & loca ſua, quatenus prætextu huiusmodi facultatum, & licentiarum ingredi faciunt, vel permittant. Quin etiam ſub eisdem pœnis ipſo facto incurrendis prohibet & interdicit omnibus & quibuſcunque perſonis Eccleſiaſticis, & ſecularibus ac etiam ordinũ quorumcunque etiam Mendicantium regularibus, ne prætextu licentiarum ab Episcopis, vel ſuperioribus, quibus illas concedendi in caſibus neceſſarijs tantum ex decreto Concilij Tridentini tribuitur, ne Monafteria ipſa Monialium pro libito, ſed neceſſitatibus duntaxat vigentibus ingredi neue Moniales ſub eisdem pœnis illos aliter admittere præſumant.]

13 Circa quam Conſtitutionem notat idem Nauarrus vbi ſuprà, quod licet non meminerit ingreſſus ſine facultate, credendum tamen eſt eandem mentem ei fuiſſe, quæ Pio V. ut ſuprà dictum eſt, & ita ſeruare dicit ſacram Penitentiarum; ſed ut ſuprà diximus, ex verbis Bullæ nequaquam id colligi videtur. Quibus omnibus addo Gregorium Papam XII. in alia ſua Conſtitutione, quæ incipit, *Dubij qua emergunt Anno Domini 1581. 23. Decembris*, quæ eſt 75. eiſdem in ordine, declarante, [Prelatos quocunque Regulares, aut Episcopos, quibus tributa eſt facultas ex officio ingrediendi Monafteria Monialium, ea ut non poſſe, niſi in caſibus neceſſarijs, & a paucis, iſſque ſenioribus, ac Religioſis perſonis Comitari. Et contrafacientes pro prima vice ingreſſu Eccleſiæ interdiciuntur, pro ſecunda a munere Pontificali, & a diuinis ſuſpenſi ſunt, deinceps verò ipſo facto abſque alia declaratione excommunicantur; Regulares verò omni officio, ac miniſterio privati excommunicationem ſimiliter incurunt.] De hac re etiam ſimilia habentur apud Concil. Trident. ſeſſ. 25. de Regular. & Monialibus, cap. 5.

14 Decima excommunicatio habetur in Extrau. 106. eiſdem Pij V. quæ incipit, *Durum nimis*. [vbi excommunicantur ſingulares perſonæ accipientes priuilegio, aut conſuetudine aliquid ex fructibus primi, vel vltioris anni beneficii vacantis, nec ab alio quam a Romano Pœſtice, excepto mortis articulo abſolui poſſunt; Episcopi verò contrafacientes, tam diu a Pontificali officij exercitio ſunt ſuſpenſi, donec ſatisfactione præuia illis per Sedem Apoſtolicam ſuſpenſio relaxetur; Capitula verò, & Collegia quocunque Eccleſiaſtico interdicto ſubiacent.] & ſimilè Conſtitutionem habes in Extrau. 3. de elect. & Extrau. vnic. Ne Sede vacante, ut autem notat Nau. in Man. c. 27. num. 150. §. Sexageſima quarta. Conſtitutio hæc non includit loca pia. De qua re plura legi poſſunt, in Conc. Trid. ſeſſ. 24. de reform. c. 14. vbi mandatur Episcopis, ut prauas conſuetudines Eccleſiarum Collegiarum, & Cathedralium, aliquid recipiendi in præuiſionibus beneficiorum tollant; & aboleant, quas omnes conſuetudines, & Conſtitutiones Pius V. vbi ſuprà renocat. Ceterum, ut notat Coſmus Philarchus lib. 3. de officio Sacerd. c. 30. Caſu 25. per hanc Pij V. conſtitutionem non præiudicatur fabricæ, Sacriſtiæ, & alijs pijs locis, aut operibus, nec etiam Capitulis, menſis, aut perſonis, quibus ſi uſus beneficiorum vacantium, ante collationem, ſeu poſſeſſionis apprehenſionem, ex ſtatu, conſuetudine, vel priuilegio ſunt applicati, prout in ſine eiſdem Conſtitutionis habetur.

15 Vndecima excommunicatio habetur in Extrau. Pij V. quæ incipit, *Quam plenum*. & eſt Conſtitutio eiſdem 99. [vbi excommunicantur omnes Episcopi inferiores, proponentes populo in dicem caſuum, & gratiarum cū indulgentijs, ita quod cuiusque illas accipienti certa ſoluta pecunia licitè ſit que uoluerit ſibi ſumere Sacerdotè, qui conſeſſione audita ipſum abſoluere valeat, non in eis tãtũ caſibus, in quibus ſimplex Sacerdos abſoluere poteſt, ſed et in ijs, qui ſolis Episcopis reſeruati reperiuntur. Episcopi verò, & alij Antiftites eccl̄i Cardinalatus honore præfulgeat, contrafacientes, ab ingreſſu, & perceptione fructuum ſuarum Eccleſiarũ tãdiu ſuſpenſi ſunt, donec ſatisfactione præuia

illis per Sedem Apoſtolicam ſuſpenſio relaxetur. Inferiores verò ab Episcopis, excommunicatione incurunt, a qua niſi in mortis articulo conſtituti, ab alio quam Romano Pœſtice abſolutionis beneficium nequeant obtinere.] De hac re plura ſtatuit Conc. Trid. ſeſſ. 17. de Refor. ca. 9. & ſeſſ. 25. de Indulgentijs, & idem Pius V. Conſtitutione ſua trigefima, quæ incipit, *Et ſi Dominici*.

16 Præter hæc excoicationes, reperiuntur alię Pœſtici Romæ olim reſeruatae vna Pij Papæ II. quæ incipit, *Ad retinendas*. & eſt in ordine Conſtitutio octaua eiſdem, in qua excoicantur Legati, & Gubernatores, & alij, homicidam vel bñtũ ad Ciuitatē reuocantes etiã per diem unũ, vel noctem etiam cū ſaluo conductu, nec ab alio quam a Romano Pœſtice, excepto mortis articulo, abſolui poterant: Alia etiã excoicatio cum ſimili reſeruatione abſolutionis lata fuit a Paulo Papa II. ut apparet ex Conſtitutione 5. eiſdem, incipiente, *Viros Sanguineos*. [vbi excoicantur Dominos ſubiectos Eccleſiæ Romæ in eorum diſtictu occidentes, aut vulnerantes, vel occidi, aut vulnerari facientes Patrem, aut filium, fratrem, aut propinquũ, vel aliã amicũ, vel domeſticũ, propter vindictam ſuam, vel ob amici, vel propinquum.]

17 Aliam deinde Conſtitutionem ſimilè promulgauit Iulius Papa II. ut patet ex Conſtitutione V. eiſdem, quæ incipit, *Cũ homines*. [In qua excoicantur Barones, Dominos, ac Ciues Romanos Eccleſiæ ſubiectos, admittentes ſupradictos Bannitos, & homicidas in terris ſuis, recipientes, & remittentes, ſeu auxilium conſilij, vel fauorẽ eiſdem præſtantes, & abſolutionẽ ſibi reſeruauit.] Quas oēs deinde Extrau. Pius Papa V. cū eiſde pœnis confirmauit, in Conſtitutione 13. ſua, quæ incipit, *Ex Superne*. Et poſtea has omnes innouauit, confirmauit & ampliauit Gre. Papa XIII. in Conſtitutione ſua 66. incipiente, *Tanta*. Quas demum Extrau. omnes Sixtus Papa V. in Conſtitutione ſua 6. quæ in ipſi, *Hoc noſtri*. confirmauit cū pœnis in eis contentis præterquam excoicationis; quã excommunicationis pœnam, ne animarũ perniciẽ potius quã ſalutem adferret, penitus ſuſtulit, & abrogauit.

18 Duodecima excoicatio habetur in Extrau. 56. Pij Papæ V. quæ incipit, *Licet oibus*. [vbi excoicantur eos, qui Chreſtianos habitates in terris occupatis a Turcis, capiunt, aut præter eorũ voluntatem, et data mercede remigare cogunt, taleã imponunt, aut eorum bona diripiunt, aut eos libere cum liberis ſuis, coniugibus, & bonis abire nõ permittunt. Nec tali excommunicatione, niſi a Romano Pœſtice, præterquam in mortis articulo, abſolui poſſunt.]

19 Decimatercia excommunicatio habetur in Extrau. Gregorij Papæ XIII. quæ incipit, *Inter Apoſtolicas*. edita anno 1584. Nonis Septembris, & eſt Conſtitutio. 103. eiſdem in ordine, vbi renouat Conſtitutionem quandam Nicolai Papæ III. & de nouo [ſingulares quacuq; perſonas, Episcopos inferiores, iurantes, aut iurare facientes illicita, impoſſibilia, damnoſa, vel Eccleſiaſticæ libertati, aut Decretis Concilij Tridentini aduerſantia, excoicant: Episcopos autem & alios quocunque, Pontificali dignitate præditos, ſuſpendita Diuinis; Capitula verò, & Conuentus, eorũq; Eccleſiæ & loca oĩa interdicto Eccleſiaſtico ſupponit; & relaxationem ſuſpenſionis, & interdici, necnon abſolutionem ab excoicationis ſua Summo Pœſtice pro tempore exiſtenti reſeruat, & talia iuramenta irrita, & nulla eſſe declarat, aliãq; pœnas tam iurantibus, quã huiusmodi iuramenta eiſdem inſigunt.] ut ex dicta Bulla colligi poteſt.

20 Cauſa vero huius Conſtitutionis ſicut & illius Nicolai Papæ III. ea fuit, eo quod in nõnullis Eccleſijs erat conſuetudo, ut Prelati, & Canonici, in eorũ Eccleſijs non admitterentur; Et quod officiales Ciuitarũ, & terrarũ ad officia nõ reciperent, niſi prius ſe ſtatuta, & conſuetudines ipſarũ Eccleſiarũ, aut Ciuitarũ & locorũ ſcripta, & nõ ſcripta, & clauſa iuraerint ſeruatuos. Quia verò in ſtatutis, & Conſuetudinibus prædictis interdum aliqua reperiebantur, illicita, impoſſibilia, & Eccleſiaſticæ libertati & Concilij Trid. decretis obuiantia, ne ſub tali generalitate iurandi ſic iurantibus peccandi occaſio præberetur, cum iuramentum non fuerit inſtitutum, ut vinculum eſſet iniquitatis, prædicti Pontifices declararunt, talia iuramenta non ligare iurantes, quatenus mala & illicita ſunt, & Eccleſiaſticæ libertati, & Conc. Tri. cõtraria. Quæ et de cauſa Pius V. in Bulla

Bulla 77. eiusdem in ordine, quæ incipit, *De salute*, obligationes, iuramenta, & vota, a quibusvis personis, Vniuersitate, vel Collegio de fauoribus, & aliarum beneficiarum agitatione facta, tanquam a charitate Christiana aliena prohibet, irritat, & annullat.

Decimaquarta excoicatio Papæ referuata habetur in Bulla nouissima Cle. Papæ VIII. quæ incipit, *Illius vices*. anno Dominicæ incarnationis Millesimo quingentesimo-nagesimo secundo 16. Kalen. Septemb. contra pugnautes in Duello, publicè, vel priuatè; Cuius Bullæ hæc summa est.

Primo renouat Bullâ quâdâ a Pio IV. de hac re editam, [contra quoscumque Principes, ac Domicellos, ac alios oēs permittentes in suis dominijs, & terris duellū fieri, aut singulata certamina, aut diffidationes faciētes, ac ad id inuitates, procurantes, auxiliū, consiliū, vel fauorē dantes, illiſque altantes, & intereſſentes, necnon chartas deſuper ſubſcribentes, aut publicantes, ſeu de illis ſe introuitentes. Qui omnes, & ſinguli Imperatores, ac Regibus inferiores (ſi laici fuerint) maioris excommunicationis, & (ſi Eccleſiaſtici fuerint) ultra eam, etiâ priuationis omnium dignitatum, beneficiorum & officiorum Eccleſiaſticorū, inhabilitatiſque ad illa, & alia in poſterū obtinenda penas eo ipſo incurrant, a quibus nō niſi a Rom. Pont. abſolui poſſunt.] Eſt autem hæc Bulla 25. in ordine euſdem Pij IV. edita. anno incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſexageſimo Idibus Nou. Pontificatus euſdem anno 1.

Secundo, in nouat decretū Conc. Trid. ſeſſ. 25. de reſor. c. 19. vbi Conciliū ſtatuit [vt Imperator, Reges, Duces, Principes, Marchiones, Comites, & quocūque alio noīe Domini temporales, qui locū ad Monomachiam in terris ſuis inter Chriſtianos conceſſerint, eo ipſo excoicati ſint, ac lutiſſidione & domimo Ciuitatis, Caſtri, aut loci, in quo, vel apud quem Duellū fieri permiſerint, quod ab Eccleſia obtinent, priuentur de facto, & ſi ſeuſ alia ſint, directis Dominis ſtatim acquirantur. Qui verò pugnâ cōmiſerint, & qui eorū Patini vocantur, excoicationis, ac oīum bonorū ſuorū proſcriptionis, ac perpetuæ infamie penā incurrit, & vt homicidæ iuxta ſacros Canones puniri debent; Et ſi in ipſo conſictu deceſſerint, perpetuò careat Eccleſiaſtica ſepultura. Illi et qui conſiliū in cā Duelli tam in iure, quam facto dederint, aut alia quacūque ratione ad id quæquā ſuaſerint, necnon ſpectatores excoicatiōnem incurrit.]

Tertio, confirmat Bullâ Greg. XIII. quæ incipit, *Ad tollend.* edita anno incarnationis Dominicæ 1582. Pōtificatus euſdem anno vndecimo, vbi præſatus Pontifex [diſtas Cōcilij Tridentini penas extendit aduerſus omnes illos, qui non publicè, ſed priuatim ex condicō ſtatuto tempore, & in loco cōuento Monomachiam commiſerint, eſſi nulli Patrinis, lociſque ad id vocati fuerint, nec loci ſecuritas habita, nullaque prouocatoriæ literæ, aut denunciatiōnis chartulæ præceſſerint; Quas etiam penas extendi contra locorū Dominos, ſi certamē ex condicō permiſerint, aut (quantum in ſe fuerit) non prohibuerint: Nec non cōtra eos oēs, qui Duellū hōi fieri mandauerint, inſtigauerint, auxiliū, cōſiliū, vel fauorē dederint, aut equos, arma, pecuniā, cōmeatū, & alia ſubſidia ſcienter ſubmiſtrauerint, aut ex cōpoſito ſpectatores, vel ſocios ſeſe quouis mō præbuerint, et ſi illi, qui ad locū deſtinatū pugnatū acceſſerint, impediti pugnâ non cōmiſerint, ſi per ipſos non ſtererit, quo minus illa committatur.] Eſt autem hæc Bulla 82. euſdem in ordine.

Quarto, confirmat [omnes tres prædictas, hoc eſt, Pij IV. Conc. Trid. & Gregorij XIII. Conſtitutiones cum Cenſuris, penis, decretis, & extensionibus earundem, ac inſuper eaſdem cōſtitutiones, ac decretum locum habere vult vbique gentium & terrarum, inter quacūque perſonas, etiam armatas, & in caſtris, ſeu propugnaculis militantes, etiam in terris, & dominijs hereticorum.]

Quinto, explicat in particulari perſonas, quæ prædictas penas incurunt, & ſunt iſtæ.

Primo, ſi [Quilibet Miles, qui in bello publico, & forſan iuſto iudicō contra alterum in aduerſariorum exercitu militantem, ſue aliās in hoſtium caſtris ſubſidijs, aut terris degentem priuatas inimicitias & ſimulatas publicæ cauſe intermiſcendo etiam Ducum permiſſo ex condicō ad ſingulare certamen deſcendit, aut illum prouocat.

Secundo [qui pactiōnes neunt de ditimendo certamine cum primū alteruter vulneratus fuerit, ſeu ſanguinē effuderit, aut certam iſtūm numerus vtrinque illatus fuerit vel ſi conueniant, vt non ſinguli cum ſingulis, ſed bini, terni, aut plures hinc inde pugnent.]

Tertio [locorum Domini, Magiſtratus, Præſides, locūtenentes, Militū, Duces, & Capitanei in caſtris, vel extra ea in alieno, vel hoſtiali ſolo, qui cum militibus exercitus aduerſariorum Monomachiam in quocūque caſu per præſentem, vel prædictas conſtitutiones prohibito permittit vel quantum in ipſis eſt, nō prohibent, aut poſt admiſſum crimen veniam & impunitatem concedunt.]

Quarto [Omnes, & ſinguli, qui ſuo, vel alieno nomine ſcripta Maniſta, ſeu Fides, vulgo appellata, in hac Bulla prohibita, aut libellos, Epistoas, earumque exēpla dictant, componunt, ſcribunt, mirtunt, deſerunt, diuulgant, affigunt, exemplant, typis imprimunt, ſubſcribunt, intimant, vel etiam verbo denunciant, ſeu atteſtantur.]

Scripta verò, quæ in hac Bulla prohibentur, ſunt oīa illa ſcripta [Maniſta, ſeu Fides vulgo appellata, quæ vel expreſſe prouocant ad hōi certamen, vel ſunt quaſi quædam preparatoria ad chartulas, ſeu libellos prouocatorios & ad Duellum, & illorū veluti radices, aut ſemina, vt plurimum læceſſendi aliquem ad pugnâ, & ſuſcitantæ ſimulatis, atque inimicitiam materiam, & occaſionē præbēt, dū in illis per modū Epistolæ, libelli, aut publicæ atteſtationis & intimatiōnis, ſiue per authentica documenta, ſiue per vnius pluriūmve chirographi ſubſcriptiones, aut relationes ſub prætextu proprii, vel alieni honoris, & famæ, more militari, atque vt vulgo dicitur, Cauallereſco, tuēdi, aut lædendi, ſiue ad illatæ, propulſatæue contumeliæ, aut iniuriæ probationem, ſeu tollendā illius ſuſpitionem rei alicuius geſta ad id pertinentis, vel verborum, aut reſponſionū ſeries, & ordo narratur; vel ex ſimili abuſu hac de cauſa aliquid tale adeò firmiter aſſeritur, aut negatur, vt qui contradixerit, ſiue nominatim, ſiue in genere mendacij arguatur, aut mentiri dicatur; Aut ad hunc effectū ex militari etiam conſuetudine quaritur, declaratur, aut reſpondetur, qua mēte, aut quo ſenſu quippiam euſmodi, quod ad ſuperius expreſſa ſpectet geſtum, dictumue ſit; vel offert ſe quiſpiam contra certam, vel incertam perſonam, vel generatim contra quemcūque ad probandum armis & verificandum etiam inito certamine, aliquid ita eſſe, aut fuiſſe, vel non fuiſſe.] Immo verò non ſolum prohibetur huiusmodi ſcripta, ad effectum, de quo ſuperius dictū eſt, ſed et [quocūque denunciatiōnes, narrationes, declarationes, & teſtificationes talium rerū ſupradicta quo quomodo concernentium, & ob huiusmodi cauſas in locis publicis, vel priuatis, vbi hominum multitudo conuenire ſolet, etiam ſi ſcripto factæ fuerint.]

Quinto [Qui alijs ad ſingulare certamen publicè, vel occulte incundum, vel ad prouocandum aliquem ad pugnâ, ſiue ad huius generis ſcripta, quæ Maniſta quæque Chartulæ prouocatoriæ appellantur, ſcribenda, dictanda mittenda, deſerenda, diuulganda, auxiliū, cōſiliū, operam vel fauorem præſtiterint, ſiue id ſuaſerint, aut mandauerint; Quiuē in præmiſſis, vel eorum aliquo ſe quomodolibet intermiſerint, etiam ſi neque pugna aliqua, nec certamen, aut effectus, nec acceſſus, aut actus ad pugnâ proximis, neque expreſſa, & aperta prouocatio ſubſecuta fuerit, neque ſcriptiones prædictæ, quæ Maniſta dicuntur, in publicū prodierint, aut cuiquā ſtimatæ extiterint, ſi per eos non ſtererit, quo minus publicatio, aut denunciatio fieret.]

Sexto denique [omnes, & quicūque publicè, vel priuatim, palam, vel occulte, in quibuscuq; locis, modis, & foris, ac caſibus, in hac Bulla, & alijs prædictis Conſtitutionibus] videlicet Pij IV. & Gregorij XIII. & Concilij Tridentini decretis [comprehenſis, ſingulare certamē (quod Duellum vulgo dicitur) ex cōpoſito ineuptes, necnon id ſcelus ſuadentes, aut prouocantes, opem, conſiliū, vel fauorem præſtantes, equos, arma, & cōmeatus præbentes, aut comitantes, vel circa chartulas, ſeu libellos, literas, nūcios, aut quacūque alia ſcripta huiusmodi quomodolibet peccantes, huiusque delicti ſocij, de induſtria ſpectatores, patini, fautores, deſenſores, quacūque Eccleſiaſtica, vel munda-

- mundana præfulgeant dignitate.
- 24 Hi omnes, ſi ſingulares perſonæ ſint cuiuslibet Communitatis, Vniuerſitatis, Collegij, aut Reipub. maioræ excoicationem ipſo facto incurrit, & ſi in ipſo conſpectu obſeruetur ſepultura Eccleſiaſtica perpetuò priuantur; Ciuitates verò Terre, Oppida, vel Caſtra, & loca in quorū territorijs id factus ſcientibus, & tacite, vel expreſſe permittentibus, aut tolerantibus Dominis, aut Magiſtratibus, vel Senatu, aut populo, admiſſum fuerit, interdicto Eccleſiaſtico ſupplicantur. cuius interdicti relaxationem, aut excommunicationis abſolutionem, ab alio quam a Summo Pontifice pro tempore exiſtente, penitentia, & ſatiſfactione congruè peracta, niſi in mortis articulo conſtituti nequeant obtinere, & prætextu quarumvis facultatum, & indultorum quibusvis perſonis tam Eccleſiaſticis cuiuſcuſque ordinis, aut Militiæ, ſtatus, gradus, aut conditionis exiſtentibus, quam laicis etiam Imperiali, Regali, vel alia mundana præeminentia inſignitis, per Sedem Apoſtolicam in genere, vel in ſpecie cōceſſorū; Quæ oīa quoad præmiſſa nemini ſuffragari poſſunt. Penſ alijs tam ſpiritualibus, quā tēporalibus contra eos inſcriptis nihilominus in ſuo robore permanſuris.
- 25 Quæ Bulla tamen ſi nonnullis paulo durior, & rigidior viſa ſit, maximè cū nō ſolū de Duello publico, ſed etiam de occulto tractet, ſi in criminis huius grauitatem, & deteſtabilem hunc Duellorum uſum, fabricante Diabolo, introductum, & inuentum, vt ex cœcitate corporū morte animarū ſimul interitum, & perniciem lucretur, confideremus: ſimulque etiam diligenter cogitemus, Duellum priuatum nō minus cruentum, & animæ, & corpori noxium eſſe, quā quod publicè perpetratur, ſapienter admodum ſtatutum eſſe prudens quiſq; fatebitur, vt hoies, qui nimia indulgentia, & ſpe impunitatis, ac veniæ facilitate hæcenus ad huiusmodi exitiaſia quædam, atq; enormia delicta perpetranda procliuſim extiterunt, ea ſublata, & præcluſa ab his abſtineant, & caueant in futurum, dum ſe ab alio quam a Romano Pontifice pro tempore exiſtente, excepto in mortis articulo, abſolui non poſſe intelligant. Neque enim tam rigida eſt hæc conſtitutio, vt quidam arbitratur, cum, vt conſtat non niſi perſonas, & actiones in ea expreſſas cōprehendat, quæ ex condicto, & ad effectum committendi aut procurandi Duellum publicè, vel priuatum, aut alia in Bulla contenta, ſiunt, & exercentur. Quia verò omnia & ſingula tam quoad perſonas, quā quoad actiones in ea expreſſas, ſatis ex tenore verborum Bullæ maniſeſta ſunt, non eſt, quod in eius explicatione immoremur.
- Decimaquæ a excommunicatione habetur in Conc. Trid. ſeſſ. 2. de reſor. c. 11. [vbi excommunicantur omnes Clerici, vel laici, quacunque dignitate, etiam Imperiali, aut Regali, præfulgeant, qui alicuius Eccleſiæ, ſeu cuiuſvis ſecularis, vel Regularis beneficij Moniſtium Pietatis, aliorumq; pium locorum Iuriſdictiones, bona, cenſus, ac iura etiam feudalia, & emphyteutica, fructus, emolumenta, ſeu quacunque obſeruaciones, quæ in miniſtrorum, & pauperū neceſſitates cōuertiri debent, per ſe, vel alios, vi, vel timore, inculſo, ſeu et per ſuppoſitas perſonas Clericorū, aut laicorū, ſeu quacunque arte, aut quocūque quaſito colore in proprios uſus conuerti, illoſque uſurpare præſuſerint, ſeu impedire, ne ad ijs, ad quos iure pertinet, percipiatur: Nec priuſquā iuriſdictiones, bona, res, iura, fructus, & redditus quos occupauerint, vel qui ad eos quomodocūque, etiam ex donatione ſuppoſitæ perſonæ, peruenerint, Eccleſiæ, eiuſq; administratori, ſiue beneficiato integre reſtiterint, abſolui debent, & tunc a ſolo Romano Pontifice abſolutionem obtineant] vbi etiam alia pena appoſita ſunt.

De excommunicationibus ad clericos, de iure pertinentibus, quæ nulli referuntur. Cap. XXXII.

S Y M M A R I V M.

- 1 Excommunicatio iuris quot caſibus Episcopis reſeruetur.
2 Episcopus in locis, vbi ſunt populi diuerſarum linguarum,

- 3 Cinitas, vel diœceſis, in qua Græci, & Latini ſunt, qualiter regenda.
4 Electus in ſummum Pontificem a paucioribus, quæ a duabus partibus Cardinalium, & electorali de ſe ſeſſe aſſentens, excommunicatus eſt, & omnes taliter pro Papa recipientes.
5 Sacerdotes, poſt monitionem, officium Vicecomitis, & Præpoſiti ſecularis, exercentes, excommunicantur.
6 [Sacerdotis] nomine an omnes in ſacris exiſtentes intelligi poſſint, & ſoleant.
7 Prelati, an Regnorum gubernatores, ſeu vicegerentes Principum in ſeculari iuriſdictione exercenda eſſe poſſint.
8 Archidiaconi, Decani, et alij dignitatem habentes, et omnes Sacerdotes legem ciuilem, vel Medicinam audientes, excommunicationem quando incurrant.
9 Capellania perpetua reputatur dignitas.
10 Clerici perſonatum habentes quinam cenſendi.
11 Clerici Eccleſiarum, & monachi Monafteriorum dæmon operam, aut procurantes, vt quis eccleſiæ vacante caſtrodiam uſurpet, excommunicationem incurrant.
12 Clerici Episcopis inferiores domos ad uſuram exercendam locantes, aut uſurarios manifeſtos de terris ſuis expellentes, quando excommunicationem incurrant.
13 Clerici, qui terrarum, ſeu caſtrorum domini ſunt, alienigenas publicè ſœnebrem pecuniam in terris ſuis exercentes, permittant, excommunicationem incurrant.
14 Alienigena quis proprie cenſendus.
15 Oriundus dicitur is, qui ibi, vel in uico cinitatis illius oriundus.
16 Uſurarius manifeſti, quinam cenſendi.
17 Uſurarius, ſiue Chriſtianus, ſiue Iudaus ſit, in terris, aut ciuitatibus, ad ſenus exercendum, non eſt permittendus.
18 Tēpus trium meſium, intra quod Clerici de terris ſuis uſurarios expellere tenentur, a publicatione currere incipiunt.
19 Ignorans aliquem uſurarium, ſi domum ei locet, an ab excommunicatione excuſetur.
20 Uſurario domum ad habitandam locans, & non ad ſenus exercendum, in excommunicationem non incurrit.
21 Clerici in ſacris matrimonium contrahentes excoicationem incurrant, nec a talibus prætendi poteſt ignorantia.
22 Clerici, bona Eccleſiæ alienantes, vel ultra triennium locantes, aut hypothecæ, aut ſeudo ſubſcribentes, ipſe facti excoicantur, et talis alienatio, et locatio nulla, et irrita eſt.
23 Episcopi, ac ipſiſ superiores ad Romanam Curiam uenientes, & inde abſque Romani Pontificis licentia diſcedentes, excommunicantur.
24 Episcopi, & eorum superiores ritum, aut habitum Regnorum permittentes, excommunicationem incurrant.

Post explicationem excoicationū, quæ Summo Pontifici reſeruantur, de alijs itidem, quæ nulli reſeruantur, agendum eſt, vbi hoc vnum ex Sylu. in verb. exco. 8. in principio Mar. Led. in 2. q. 26. ar. 2. pag. 358. col. 2. conſiderandum eſt, quod de iure in ſolis duobus caſibus reſeruetur excoicationis iuris Episcopo: Prior eſt, quando ipſe fert excoicationem in ſtatuto perpetuo Synodali, & ſibi abſolutionem reſeruat: Secundus eſt, Quā abſolutio eſt reſeruata Papæ, & in caſu eam Episcopo ratione dignitatis concedit, quia eo caſu nullus inferior ſe poteſt introumittere, niſi ei cōcedatur, vel a iure, vt Abbati, vel ex priuilegio, vt prælatiſ Mendicantiſ, ex commiſſione Papæ, aut et Episcopū, ſicut ſimplici Sacerdoti. Excoication autem quæ fertur in iure cōi, & nulli reſeruetur, relinquatur Ordinarijs abſoluenda. Quas omnes vtiſius explicemus, eas, primum, quæ ad Clericos, & religioſos, deinde quæ ad laicos pertinent, offeremus.

1 Prima excommunicatio nulli reſeruata ad Clericos pertinet.